

Nr 221

Av herr **Johansson** i Norrköping **m. fl.**, om utredning rörande tillfälliga utförsäljningar och realisationer.

Svårigheterna för den svenska textilbranschen har under det senaste året blivit allt allvarligare och tagit sig uttryck i avvecklingar, konkurser, betalningsinställelser, korttidssysselsättning, permitteringar och avskedanden av arbetskraft. De har sin grund i omständigheter av både internationell och nationell natur. Det textila problemet har hittills diskuterats huvudsakligen från industriella och tullpolitiska synpunkter, men på sistone har även sambandet mellan hemmamarknadens försäljnings- och inköpsförhållanden och industriens produktions- och sysselsättningsförhållanden uppmärksammats.

Vi vill i detta sammanhang hänvisa till den uppvaktning som gjordes i slutet av förra året hos handelsministern, varvid en samlad opinion av arbetsgivare och anställda (Handelsanställdas förbund, Konfektionsindustri-föreningen, Svenska beklädnadsarbetareförbundet, Svenska textilarbetareförbundet, Sveriges textilhandlareförbund, Textilgrossisternas riksförbund och Textilrådet) framlade sin syn på situationen och påvisade den förbättring som skulle kunna möjliggöras genom en sanering av förhållandena i samband med utförsäljningar och realisationer av textilvaror.

Realisationer och utförsäljningar av tillfällighetskaraktär har under de senaste åren fått en allt större omfattning och medfört konsekvenser för hela textilbranschen. I själva verket har denna s. k. inhemska dumping bidragit till sysselsättningssvårigheterna för såväl industri som grosshandel och försvårat rationalisering av detaljhandels distributionsverksamhet. Även från den köpande allmänhetens synpunkt har dessa företeelser fått otillfredsställande verkningar.

De företag som bedriver sådan tillfällighetsförsäljning uppträder i allmänhet anonymt samt med braskande och ofta missvisande reklam och driver sina utförsäljningar en kort tid och i tillfälligt hyrda lokaler samt drar sedan vidare till annan ort. För att undgå konkurrensen med den bofasta detaljhandels sedvanliga realisationer förlägger de med förkärlek sina försäljningar till sådana perioder, under vilka detaljhandeln normalt säljer sina säsongvaror. Att de tillfälliga försäljningarna kommit att få en förhållandevis stor omfattning torde bl. a. ha berott på att länsstyrelserna under de senaste åren brukat meddela tillstånd till s. k. realisationer enligt § 9 mom. 3 näringsfrihetsförordningen efter betydligt mer liberala grunder än vad näringsfrihetsförordningen i själva verket torde åsyfta. Den tillfälliga utförsäljningsverksamheten under ordinarie säsonger av ej sällan mindervärdiga eller från tidigare säsong överblivna produkter har icke blott varit ägnad att redu-

cera säsongförsäljningen utan även försvårat en långsiktig planering av detaljhandelns inköp. Själva inköpsverksamheten har måst omläggas på ett från både handelns och industriens synpunkt mindre rationellt sätt. Omfattningen av fasta order till leverantörerna har blivit väsentligt mindre. Enligt uppgift vid den nyss omförmälda uppvaktningen uppgick detaljhandelns fasta order för vår- och höstsäsongerna tidigare till omkring 60 procent av köpbehovet inom dambeklädnadsbranschen. Numera lär antalet fasta order vara omkring 40 procent. Motsvarande procentsiffror för herrbeklädnadsbranschen var förr 70 och är nu 50 procent.

Konfektionsindustrien har därmed kommit att sakna det stöd för sin egen planering och tillverkning som den fasta orderstocken utgör. En förlängning och accentuering av säsongskarvarna har uppkommit inom konfektionsindustrien. Producenterna har visserligen sökt överbrygga dessa genom lagertillverkning, men för den modebetonade bransch varom här är fråga är sådan tillverkning alltid förenad med risker. Det har nämligen visat sig, att lagertillverkade varor ofta måst säljas till priser, som icke ens täckt och stundom avsevärt understigit tillverkningskostnaderna. Den här angivna utvecklingen och de ekonomiska påfrestningar för vilka företagen sedan länge av andra orsaker varit utsatta har lett till en tilltagande tendens att bemöta säsongskarvproblemet med permitteringar. Nämnade företeelse inom konfektionsindustrien återverkar i sin tur på textilindustrien, som även den ser den fasta orderstocken nedgå och därför får svårare att ekonomiskt planera sin produktion.

För konsumenterna är denna utveckling ägnad att leda till skadliga konsekvenser. Det kan naturligtvis göras gällande, att den skärpta konkurrensen pressat konsumentpriserna på textilvaror. Å andra sidan måste emellertid beaktas att tillfällighetsförsäljningarna många gånger framstått som särskilt begärliga för den köpande allmänheten, därför att de ägt rum under högsäsong och icke vid tidpunkt då jämförelser kunnat ske med de sedvanliga realisationspriserna. Men även om tidvis enstaka kvantiteter kunnat säljas till exceptionellt låga kostnader och priser, måste från konsumentsynpunkt utvecklingen betraktas ur en vidare synvinkel och på något längre sikt. Den bofasta detaljhandeln inom textil- och konfektionshandeln representerar varukännedom och branschkunskap. Den måste ta hänsyn till den fasta kundkretsen och vara medveten om sitt ansvar mot konsumenterna. Ett motsvarande incitament till ett ansvars-kännande uppträdande är uppenbarligen i regel icke för handen hos företag, som genom tillfälliga realisationer och utförsäljningar söker kontakt med en ständigt ny publik. Möjligheter att framställa reklamationer och att ernå rättelse i förhållande till tillfällighetsförsäljaren saknas i regel. Åtskilliga exempel finnes på att dessa företag missvisande eller helt felaktigt betecknat vanliga försäljningar som konkursrealisation, försäljning av brandskadade varor eller dylikt för att ge allmänheten intryck av lägre prissättning än den som faktiskt tillämpas.

Gällande lagstiftning mot illojal konkurrens är avsedd att träda i tillämpning i sistnämnda fall. Lagen är emellertid svårtolkad, och det har i praktiken visat sig vara vanskligt att uppfylla de stränga rekvisit som lagen uppställer. Den har därför visat sig vara ett föga verksamt medel för att råda bot på missförhållandena. En betydligt effektivare lagstiftning än vår svenska förekommer på detta område i en rad västeuropeiska länder, däribland våra nordiska grannländer. I Danmark, Finland och Norge — liksom också i Tyskland — innehåller lagstiftningen förutom bestämmelser mot olika typfall av illojal konkurrens en s. k. generalklausul. I den danska lagen förekommer särskilda bestämmelser riktade mot oriktiga uppgifter vid utförsäljningar och realisationer. Den finska lagen — som för närvarande överses av en särskilt tillsatt kommitté — innehåller stadganden bl. a. riktade mot illojal reklam, utförsäljningar och slumpmässiga erbjudanden om gåvor och rabatt. Den norska lagen innehåller bestämmelser rörande osann reklam, utförsäljningar och realisationer, gåvo- och rabatterbjudanden, förtal av annan näringsidkare, bestickning samt missbruk av tekniska förebilder. Samtliga här nämnda länder har *dessutom* särskilda lagregler, som begränsar antalet realisationer och de tider, under vilka dylika försäljningar må anordnas.

Enligt vår uppfattning är det inte möjligt att komma till rätta med ovan angivna missförhållanden utan en effektivare lagstiftning. Även om lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens kompletterades med en generalklausul, d. v. s. en allmän regel om förbud mot konkurrenshandlingar i strid med god affärssed, torde enligt erfarenheterna från övriga nordiska länder åtgärder därutöver vara erforderliga. Om så är fallet även för vårt lands vidkommande, och vilka lagstiftningsåtgärder som i så fall skall vidtagas, kan emellertid icke besvaras utan särskild utredning.

Vissa utredningar pågår redan om en del frågor som har samband med här berörda problem. Den av handelsministern i slutet av 1958 tillkallade textilutredningen har bl. a. till syfte att söka främja sådan praktisk samverkan inom textil- och beklädnadsindustrien eller andra interna åtgärder som kan vara ägnade att lägga grunden till en konkurrenskraftig basproduktion av textilvaror. Av direktiven för utredningen framgår emellertid icke, huruvida den skall upptaga även det här angivna problemet rörande realisationer och tillfälliga utförsäljningar. Även om det får antagas, att denna fråga kommer att ägnas uppmärksamhet inom utredningen, torde denna dock icke vara sammansatt med tanke på att lösa de frågor som är förknippade med en eventuell rättslig reglering på ifrågavarande område.

Den år 1949 tillkallade varumärkes- och firmautredningen, som i första hand har att utreda frågan om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen, har däremot enligt sina direktiv bl. a. att till övervägande upptaga frågan om införande av en generalklausul. I maj 1957 har Kungl. Maj:t till utredningen — för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess upp-

drag — överlämnat tvenne vid samma års riksdag väckta likalydande motioner med hemställan om översyn av lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens i syfte att stävja sådana felaktiga upplysningar och påtagliga överdrifter, vilka står i uppenbar strid med god affärsed i reklam, och genom lagändring bidra till en vederhäftig konsumentupplysning och tillvaratagande av konsumentintresset. Ytterligare har 1958 års riksdag i anledning av väckt motion i skrivelse till Kungl. Maj:t givit till känna, att enligt dess mening varumärkes- och firmautredningen borde upptaga spörsmålet om en översyn av lagstiftningen mot illojal konkurrens med förtur vid övervägande av återstående utredningsfrågor. Nämda skrivelse har Kungl. Maj:t överlämnat till utredningen att beaktas vid det fortsatta arbetet.

Den år 1946 tillkallade näringsrättsutredningen, som hade till uppdrag att i samråd med sakkunniga verkställa utredning om en revision av näringslagstiftningen, redovisade huvuddelen av sitt arbete i ett år 1957 avgivet betänkande med förslag till ny näringslagstiftning. I betänkandet finnes tvenne alternativförslag. I båda har emellertid den nuvarande näringsfrihetsförordningens bestämmelser om gårdfarihandel och s. k. realisation — vilket sistnämnda begrepp där har en annan innebörd än vad som motsvarar dagens gängse språkbruk — ersatts av regler rörande kringföringshandel och tillfällighetsförsäljning. Sedermera har Kungl. Maj:t år 1958 utsett särskild sakkunnig — 1958 års näringsrättssakkunnige — att överse näringsrättsutredningens förslag.

Oavsett vad sålunda förekommit finner vi det angeläget att på nytt bringa frågan inför riksdagen. Realisationsproblemet har flera aspekter. Ur den illojala konkurrensens synpunkt måste en lösning sökas, som tillgodoser konsumentens krav på skydd mot fingerade realisationer. Redan 1915 uttalade patentlagstiftningskommittén, att fingerade realisationer kunde betecknas som den praktiskt farligaste formen för illojal reklam och illojal konkurrens över huvud taget. Ur samma synpunkt har den lojala yrkesutövaren ett berättigat intresse att skyddas mot sådana realisationer, som kan anses utgöra otillbörliga konkurrensmetoder. Slutligen måste problemet angripas även med beaktande av här ovan påvisade närings- och socialpolitiska aspekter. Även om varumärkes- och firmautredningen numera får anses ha fått i uppdrag att upptaga även realisationer och tillfällighetsutförsäljningar, torde det vara i varje fall tveksamt, huruvida det ens enligt de utvidgade direktiven kan tillkomma varumärkes- och firmautredningen att taga upp de närings- och socialpolitiska aspekterna på problemet. En eventuell reglering på här berörda område måste dessutom anses i hög grad angå det utredningsarbete som samtidigt fullgöres av 1958 års näringsrättssakkunnige. Denne har enligt sina direktiv att överarbeta näringsrättsutredningens förslag, vilka emellertid, vad angår frågan om tillfällighetsförsäljningarna, uppenbarligen icke i tillräcklig grad beaktat de synpunkter som här ovan närmare utvecklats.

Enligt vår uppfattning kräves sålunda nytt initiativ från Kungl. Maj:ts sida för att föreliggande fråga skall kunna bli allsidigt och fullständigt utredd. Vi vill för den skull förorda, att riksdagen hemställer om vidgade direktiv till antingen varumärkes- och firmautredningen eller 1958 års näringsrättssakkunnige, så att en dylik utredning snarast möjligt må kunna komma till stånd. Därvid bör självfallet den av de två sittande utredningarna, till vilken uppdraget lämnas, intimt samarbeta med den andra.

Åberopande det anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa,
att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt utreda problemet om
tillfälliga utförsäljningar och realisationer i hela dess vidd.

Stockholm den 27 januari 1959

Einar Setterberg

Eric Svenning

Rune Johansson
i Norrköping

N. Stenberg

B. Sam Norup

Thorbjörn Fälldin

Rolf Eliasson